

РЕЦЕНЗИЯ

От: *доц. д-р Димитър Марчев Благоев*

Кат. „Индустриален бизнес“, Бизнес факултет, Университет за национално и световно стопанство, София;

Научна специалност: 3.8. Икономика и управление

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Икономика и управление (икономика на предприятието) в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 540/08.03.2023г. на зам.-ректора по НИД и МС на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Даниела Валериева Димитрова*

Тема на дисертационния труд: *Проектен подход на управление на бизнес организациите в България*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Индустриален бизнес“, Бизнес факултет на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (икономика на предприятието)“ съгласно заповед на ректора на УНСС № 488/17.03.2016г. Обучението е осъществено в *редовна и в следствие в задочна* форма през периода 23.02.2016г. до 23.02.2023г.

- **Кратка биографична справка**

Кандидатът за придобиване на ОНС „доктор“, Даниела Димитрова е завършила 97 СОУ „Братя Миладинови“ в София с профил икономика, маркетинг, пазари и пазарна конюнктура. Висшето си образование придобива в Международното Висше Бизнес Училище гр. Ботевград през периода 2007-2013 година, като последователно се дипломира в бакалавърска програма по „Мениджмънт в туризма“ и магистърска програма по „Стопанско управление“. След придобиване на определен практически опит, от 2016 година продължава обучението си в докторска програма към катедра „Индустриален бизнес“, Бизнес факултет на Университета за национално и световно стопанство в София. През м.

февруари 2023 е отчислена и насочена към публична защита на разработения от нея дисертационен труд. Даниела Димитрова притежава дългогодишен и богат професионален опит. Професионалната си реализация тя започва през 2005 година във фирма от банковия сектор ЕОС Матрикс ООД, като в последствие до 2009 година работи в Райфайзен Банк България АД. В периода 2009-2018 работи в две от най-големите пенсионноосигурителни дружества в България, а именно: ПОК „ДСК Родина“ АД и ПОК „Доверие“ АД като мениджър продажби и областен представител за София. В периода 2018-2019 придобива опит в сферата на застраховането, като „мениджър екип посредническа мрежа“ в ЗАД „Булстрад Виена Иншуранс Груп“, а от 2020 година до момента е търговски директор в Глобал Фууд Къмпани“ ООД.

- *Заемани академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация).*

Дисертантът Даниела Димитрова не е заемала академични длъжности до този момент. Нейната професионална кариера е изцяло свързана с бизнес практиката. Както беше споменато и по-горе в годините на професионалната си реализация, тя е заемала редица оперативни и управленски позиции в различни по своя характер и секторна принадлежност бизнес организации в страната. Била е телефонен оператор, мобилен банков консултант, мениджър продажби, областен представител, мениджър на екипи и търговски директор. Може да се каже, че постепенното изкачване по йерархичната стълба на бизнес практиката е позволило на дисертант Димитрова да прилага на практика придобитите знания в процеса на своето обучение в различните степени на висшето образование, а от друга страна да внесе практико-приложен поглед и аспект на разработения от нея дисертационен труд.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

Дисертантът е изпълнил заложените в индивидуалния си план за обучение в ОНС „доктор“ задачи и дейности. През периода на обучение в редовна форма са положени всички вътрешно катедрени изпити и изпити от общия университетски блок. Направени са публикации, които да отразяват основни моменти от разработения дисертационен труд, с оглед популяризиране на резултатите му. Проведени са и две вътрешно катедрени обсъждания с двама рецензенти на разработения проект на дисертационен труд преди да бъде взето решение за насочването му към публична защита. Като член на катедрения колектив на катедра „Индустриален бизнес“ в УНСС имам преки наблюдения за работата на докторанта по време на обучението ѝ в докторската програма по „Икономика и управление (икономика на предприятието)“. Мога да кажа,

че докторант Даниела Димитрова съвестно и добронамерено е изпълнявала заложените в индивидуалния ѝ план за обучение задачи.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Дисертационният труд е с общ обем от 173 (142 страници основен текст) страници и е структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, библиография и приложения. Дисертацията съдържа 34 фигури, 24 таблици и 2 приложения (отразяващи методически инструментариум по провеждане на приложното изследване и резултати от проведеното такова изследване). Библиографията включва 157 източника, от които 19 на български език и 138 на английски език. Разработката, в структурно и съдържателно отношение, притежава всички характеристики на дисертационно изследване. Има логическа структура и обвързаност в идейно отношение на отделните свои части. В първа глава е проведен теоретичен и методологически литературен обзор по темата, втора глава се концентрира върху съществуващи методологии за проектно управление в бизнес организациите, а трета глава е посветена на методически въпроси и емпирично изследване по темата на дисертацията. Разработеният дисертационен труд е относително добре обемно балансиран, в отделните негови части 70:40:30, т.е. има определен превес на литературно-теоретичните въпроси.

- *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд*

В увода са дефинирани достатъчно добре обект, предмет, цел, задачи, показана и доказана е актуалността на темата. Основната цел е в достатъчна степен ясна и конкретна, в контекста на темата на дисертацията. Дефинирани са ограничения по отношение на изследваната проблематика, информационни източници за набавяне на емпиричната информация и използвани изследователски методи. Може да се каже, че темата за управлението на проекти в бизнес организациите е в центъра на вниманието на много изследователи и практики. Проектният подход не е нещо ново в бизнес практиката (както в България, така и в останалия свят), но през последните години придоби изключителна актуалност, широко приложение, а също и иновативност – от гледна точка на дефинирани по-нови методи за проектно управление от традиционно съществуващите. Тезата на дисертанта е ясна и конкретна. Недвусмислено е посочено и нейното обвързване с обекта и предмета на дисертационното изследване.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

За разработването на теоретичната и методологическа част на дисертационния труд дисертантът е проучил общо 157 източника, от които 19 на български език и 138 на английски език. Може да се каже, че докторантът е използвал широк набор от български и най-вече чуждестранни литературни източници, с което показва добра осведоменост и способност да селектира, обобщава и анализира подходящ набор от литература по определена тема /тематично направление/. Проучването на тези литературни източници е намерило изражение и в прегледа на теоретичната и методическата част на дисертацията в обемно отношение.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Основни научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

Считам, че разработеният дисертационен труд притежава необходимите елементи на едно дисертационно изследване – теоретични аспекти, методически въпроси и практическо изследване. Наблюдават се и конкретни приноси моменти. Дисертантът сам и добросъвестно е извършил приложното дисертационно изследване. На базата на разполагаемите емпирични данни, анализира и интерпретира съответните резултати. По-конкретно получените научни и научно-приложни резултати могат да бъдат сведени до следните (по отделни глави и части на разработения дисертационен труд):

В първа глава се разглеждат въпросите свързани с особеностите на корпорациите, като специфична форма на бизнес организации. Проучени са въпросите за основните характеристики на управлението на корпорациите, като особен тип бизнес организации. Теоретичният обзор е разработен на база изследване на достатъчен за една дисертация брой литературни източници. Те са цитирани коректно и разкриват същността на корпоративното управление. В логическа последователност са разгледани последователно въпросите свързани с проектния мениджмънт, класификацията на проектите в бизнес организациите и методическите въпроси на проектния мениджмънт. Обогащаването на съдържанието, от теоретична гледна точка, е осъществено чрез проучване на въпросите за връзката между корпоративното управление и съответната организационна структура на управление, вкл. и схематично.

Втора глава е посветена на методологическите въпроси за управлението на проекти. Дисертантът е направил подробно описание на стъпките и начините за доказване или отхвърляне хипотезите. Изведени са методически решения за изследване на приложението на проектния подход на бизнес организациите от корпоративен тип. Представен е и

основен методически инструментариум за приложение на проектния подход на управление, като се извежда значението на най-разпространената и утвърдена методология – PRINCE.

Трета глава представя резултати от проведено практическо изследване. Представени са резултатите от апробацията на метричната методическа схема в бизнес организациите от корпоративен тип в България, която може да се отнесе към приносните моменти в разработения дисертационен труд. Идентифицирани са основни проблеми и предизвикателства при приложение на проектния подход на управление в бизнес организациите от корпоративен тип в България. На тази база са изведени общи насоки и конкретни препоръки за тяхното преодоляване.

- *Оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

Считам, че подбраната изследователска методика е подходяща за конкретното изследване, а заложените в увода на дисертацията цели и задачи изпълнени в задоволителни размер и качество.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посочените от дисертанта пет научни и научно-приложни приноси отразяват основните постижения и резултати от направеното дисертационно изследване и могат да бъдат аргументирани със съответните изложения в отделните негови раздели. По-конкретно приносите могат да бъдат сведени до:

1. Систематизирано е теоретичното и методическото знание разкриващо същността на проектния подход на управление в бизнес организациите от корпоративен тип.

2. На базата на сравнителен анализ на различните методологии за управление на проектния подход са систематизирани и идентифицирани обосновани предимства на методологията PRINCE 2, като по този начин е дадена и обосновка на въпроса защо именно тя е подходяща за използване в дисертационното изследване.

3. Разработена и апробирана е авторова метрична система за изследване на приложението на проектния подход в бизнес организациите, с акцент върху методологията PRINCE 2.

4. Изведени са проблемни области, свързани с приложението на проектния подход в бизнес организациите от корпоративен тип и са предложени основни и допълнителни препоръки за тяхното преодоляване.

Положително може да бъде оценен опита на докторанта да дефинира условията и предпоставките за повишаване на ефективността на фирмата дейност, базирана на проектния подход. Това може да се отчете като авторски принос в обогатяване на теоретичното и приложното

знание. Същото може да се твърди и за разработената метрична система за изследване на приложението на проектния подход в българските бизнес организации от корпоративен тип. По мое мнение, тази метрична система може да се прилага в други, различни от корпоративния тип, бизнес организации от националното стопанство.

От практико-приложна гледна точка, резултатите от проведеното изследване, тяхната систематизация и представените изводи и препоръки могат да бъдат използвани при планирането и внедряването на проектен подход на управление.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът Даниела Димитрова е посочила, че основни концептуални моменти от разработения дисертационен труд са намерили публичност сред научната общност в страната посредством публикуването им в 5 (пет) публикации. Тези публикации са осъществени в периода 2020-2022 година и са намерили изражение в 3 доклада на конференции в страната и в две статии в списания – Икономически и социални алтернативи (УНСС) и Управление и устойчиво развитие (ЛТУ).

Считам, че тези публикации отразяват реално постиженията на докторанта и са достатъчно представителни, за да се популяризират резултатите от дисертационния труд пред академичната общност и заинтересованите лица от бизнес практиката. На тяхна база не са отчетени индикации за грешки в твърденията на докторанта или по отношение на цялостната релевантност на проучванията ѝ. Чрез тях докторантът е изпълнил и заложените задачи в индивидуалния си план за обучени в докторантура.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат на дисертационния труд е в обем от 29 страници. В него достоверно е възпроизведено съдържанието на дисертационния труд. Съставен е от шест части, които се отнасят до общата характеристика на дисертационния труд, структура и съдържание на дисертацията, основно съдържание на дисертационния труд или представяне на изложението, справката за приносите и публикациите по дисертационния труд, както и декларация за оригиналността на дисертационното изследване. Изложението му в синтезиран вид представя най-важните моменти на дисертационния труд и дава в достатъчно добра степен представа за съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

На базата на представения материал, може да се каже, че дисертант Даниела Димитрова е направила добросъвестно своето изследване, има сравнително добър научен изказ и стил на писане, и познава основни литературни източници по разглежданата тематика. Като вътрешен рецензент на дисертацията, с докторант Димитрова сме имали възможност многократно да обсъждаме възможностите за усъвършенстване на дисертационното изследване, водили сме научна дискусия и съм убеден в нейните способности да защитава и обосновава своите тези по подходящ и научен начин. В това направление нямам съществени и концептуални критични бележки по разработения дисертационен труд.

Естествено, както при всяка една разработка могат да бъдат идентифицирани определени дискуссионни въпроси, без разбира се тези въпроси да омаловажават работата свършена от дисертанта.

1. Един въпрос от концептуално естество е за разликата (ако има такава, разбира се) между понятията „проектен подход на управление“ и „подход на проектно управление“?
2. В какъв аспект може да се измери повишаването на ефективността при корпоративното управление базирано на проектния подход, и според експертизата на дисертанта по-добър ли е този подход от т.нар. „конвенционален подход на управление“?

8. Заключение

Дисертационният труд на докторант Даниела Валериева Димитрова е оригинално изследване на актуален научен и приложен проблем. Изследователските задачи поставени в него са изпълнени, а основната му цел е постигната. Научно-приложните приноси, съдържащи се в дисертацията, обогатяват съществуващи знания в областта на изследваната проблематика. Считаю, че дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и вътрешната нормативна уредба на Университета за национално и световно стопанство за присъждане на ОНС „доктор“.

Препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Даниела Валериева Димитрова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Икономика и управление (икономика на предприятието).